

Evocarea istoriei unei localități cu o vechime considerabilă este un gest de profund respect, care merită a fi consemnat.

Un bun exemplu îl constituie istoria localității **Gura-Humorului**, care a fost redactată de profesorul **Nicolae C. Popescu** și publicată în anul 1990 la Editura Porto-Franco din Galați.

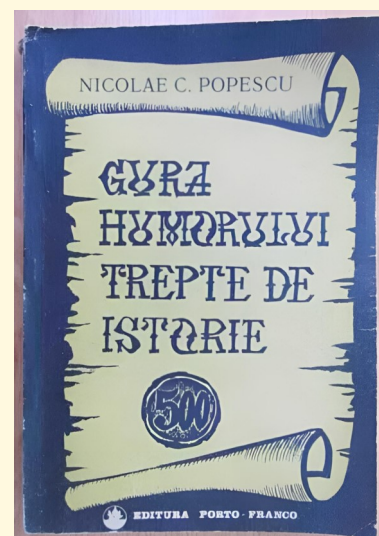
Apariția volumului intitulat „**Gura-Humorului, Trepte de istorie (1490-1918)**” a fost motivată și de aniversarea a 500 de ani de atestare documentară.

Profesorul **Nicolae Popescu** a avut în fața ochilor o copie de pe textul aceluși document scris de diacul Toader, în Suceava, la 26 noiembrie 1490. Este un act de vânzare-cumpărare prin care Ștefan cel Mare cere egumenului de la mănăstirea Humor, popa Gheront, să consimtă a da din uricul acestei mănăstiri POIANA de la Gura Humorului, în schimbul satului Glodeni. Această se liște Poiana de la **Gura-Humorului** o dă sfintei mănăstiri de la Voroneț¹.

Lucrarea este concepută cronologic și fiecare paragraf are indicată sursa informației cu mare precizie.

Familia autorului: Oltea Popescu și Aglae Glosar, la finele volumului, mulțumește Primăriei din **Gura-Humorului** pentru sponsorizarea tipării și celor care au oferit ilustrațiile din volum. Sunt adresate mulțumiri și colectivului de la Editura Porto-Franco din Galați, care a editat această lucrare istorică.

Și nu în ultimul rând, sunt exprimate mulțumiri celui care **a inițiat această acțiune de publicare, dr. ing. Jean Sever Popovici**, un remarcabil inginer navalist, care a copilărit la Solca și care se pare că era și rudă cu autorul acestui volum².

În prefața volumului, există un capitol intitulat: „Câte ceva despre locurile de la GURA-HUMORULUI”, din care vom selecta câteva informații interesante.

¹ Nicolae C. Popescu, *Gura-Humorului - Trepte de istorie*, Ed. Porto-Franco, 1990, pag. 163.

² *Ibidem*, pag. 164

„Aici, vara, soarele se ridică de după colinele cele mai estice ale Obcinei Humorului, cu câteva culmi ale ei: PICIORUL ÎNALT (787 m), ARȘIȚA BOILOR (700 m) și TARNIȚA (650 m). Așezarea localității **Gura-Humorului** este într-un fel de copaie triunghiulară, considerată de geografi ca o depresiune intramontană, cu particularități de micro-climat foarte prielnice existenței omului. Dăruită, mărinimos, de natură, cu un relief domol, prietenos, accesibil de oriunde pentru cine vrea să le cunoască și să le folosească, plaiurile obcinelor bucovinene au fost umanizate din foarte îndepărtate vremuri. Obcinele cu văile râurilor le-au stat la îndemână ca ascunzișuri greu de descoperit și ca puternice cetăți de apărare.

Odată cu reînsuflețirea floristică a zonei s-a realizat sistematizarea ei după planuri de arhitectură peisagistică judicios întocmite. Au fost create alei, iar spațiul dintre ele reacoperit cu un strat de pământ fertil, unde au fost plantați arbori și arbuști în număr de peste 100.000 de exemplare. Găsim aici aproape 500 de specii de arbori și arbuști, printre care și specii exotice considerate, unele dintre ele, monumente ale naturii.

Foto 1 - Mănăstirea Gura-Humorului

Astfel, printr-o muncă stăruitoare și competentă, desfășurată timp de peste opt ani, s-au pus bazele unui valoros PARC DENDROLOGIC, inclus și el în cele 250 de hectare din preajma Pietrei Pinului, REZERVAȚIE de INTERES ȘTIINȚIFIC³.

Merită a fi menționat un pasaj din actul întocmit la 26 noiembrie 1490 din porunca lui Ștefan cel Mare, care cuprinde prima atestare documentară a existenței seliștei POIANA de la **Gura-Humorului**.

„...Iar întru aceea am binevoit domnia mea, cu bunăvoința noastră și cu curată și luminată inimă, și cu ajutorul Lui Dumnezeu, ca să întărim și să împuternicim sfânta noastră mănăstire de la VORONEȚ, ... am dat acestei sfinte mănăstiri a noastră de la Voroneț acea seliște POIANA, la **Gura HOMORULUI**, să fie acestei sfinte mănăstiri de la Voroneț de la noi uric, neclintit niciodată, în veci⁴.

Originalul acestui document se păstrează la Biblioteca de Stat din Rusia, secția manuscrise, fond. 159, document nr. 14, pe un pergament 44,5 X 65 cm, care avea pecetea atârnată, dar care s-a pierdut.

Istoria cronologică a seliștei POIANA de la **Gura-Humorului** începe cu anul 1415 și se termină cu informații din 31 decembrie 1918.

³ *Ibidem*, pag. 9-12

⁴ *Ibidem*, Anexa 1, pag. 135

Lucrarea fiind elaborată cronologic, trebuie să prezentăm anumite pasaje tot în ordine cronologică.

Foto 2 - Heraldica Gura-Humorului

„Primele mențiuni documentare ale locurilor de la **Gura-Humorului** sunt în legătură cu începuturile așezărilor monahale de la MĂNĂSTIREA HUMORULUI și VORONEȚ. Mănăstirea Humor o găsim amintită mai întâi într-un uric de la Alexandru cel Bun, emis la Suceava, la data de 13 aprilie 1415. Aflăm că cel care a ctitorit-o a fost vornicul OANĂ. Cel dintâi proprietar feudal, consemnat istoriografic în anul 1428, al teritoriului pe care se găsește azi orașul **Gura-Humorului**, a fost mănăstirea de la Humor, ctitorie a familiei vornicului Oană.

În anul 1472, voievodul Ștefan pune la dispoziția mănăstirii materiale de construcție și bani. Călugării de la Voroneț se foloseau de un schit și de niște chilii construite din lemn. În preajma schitului își avea un adăpost rudimentar sihastrul DANIL.

Construcția bisericii noi de zid a Voronețului este terminată la 14 sept. 1488. Clopotul poartă inscripția „Ștefan Vodă din îndurarea Lui Dumnezeu, domn al țării Moldovei, au dat să toarne acest clopot în anul 6996 (1488), luna mai, 5”. Timbrul acestor clopote, grav, foarte plăcut și pregnant, a făcut ca ele să fie râvnite, mai târziu, de ecleziazarii altor culte.

Uricul emis la Suceava, la 26 noiembrie 1490, din porunca lui Ștefan cel Mare, cuprinde o serie de date deosebit de importante pentru istoria așezării de la **Gura-Humorului**: Legătura dintre om și loc de baștină este extinsă prin încrustarea, pe un tei, a unui cap de bour, subliniind, cu mândrie, apartenența la o patrie puternică și independentă.

În perioada anilor 1774-1780, cătunul **Gura-Humorului** exista și era locuit de vreo 20 de familii de vecini mănăstirești.

Foto 3 - O stradă veche din Gura-Humorului

Anul 1774 se înscrie în istoria aşezării de la **Gura-Humorului** ca un an de început al unei stăpâniri străine. Trupele austriece trec frontierele cu Moldova și la 1 septembrie pun stăpânire pe zona Cernăuți, Câmpulung, Suceava și Gura-Humorului. Austria trece prin măsuri dure și ferme, la asimilarea Bucovinei și integrarea ei la sistemul socio-economic, politico-administrativ și juridic al Imperiului. Egumenii Putnei, Humorului, Suceviței, Voronețului, Dragomirnei și cel de la Solca au înaintat Împăratului un protest pentru libertatea de deplasare.

Vechile ținuturi conduse de un staroste sau de un ispravnic din perioada stăpânirii moldovenești au fost desființate. În locul lor, iau ființă Directorate, conduse de directori administrativi.

În perioada anilor 1789-1803, un număr de 21.034 de țărani fug dincolo de graniță. **Gura-Humorului** era unul dintre locurile de trecere frauduloasă a frontierei. Aici numărul caselor era mai mare decât al familiilor care locuiau. În anul 1789 existau 45 de case, dar la **Gura-Humorului** locuiau numai 33 de familii.

La **Gura-Humorului**, în anul 1786, ia ființă un capelanat catolic militar, condus de preotul Paulus Harrasch, căruia îi revenea și păstorirea catolicilor din aşezările învecinate. Din veniturile posesiunii catolice se construiește, în 1788, un turn de clopotniță și o casă de rugăciuni, unde locuia capelanul.

Se intensifică venirea neorganizată și aşezarea în zona **Gura-Humorului** a unor grupuri de familii străine, germani, polonezi, lipoveni. Statul le acorda scutiri de impozite pe timp de 30 de ani.

Intuind țelul catolicizării urmărită de administrație, sătenii din **Gura-Humorului** își unesc eforturile și, prin contribuția lor de muncă, materială și financiară, reușesc să-și construiască o modestă bisericuță din lemn.

Foto 4 - Sinagoga din Gura-Humorului

În anul 1809, o dispoziție imperială dată de Francisc I cere ca în Bucovina, unde se găsesc locuitori catolici, să se construiască biserici din zid. Așa s-a ajuns la construirea noului lăcaș al bisericii romano-catolice din **Gura-Humorului**, care se folosea de clopotele rămase de la Voroneț și Moldovița, unde mănăstirile au fost desființate. Biserica este considerată cea mai veche biserică catolică din Bucovina, care este folosită și astăzi.

Prima școală primară din **Gura-Humorului** a luat ființă în anul 1812 și funcționa într-o construcție de lemn în vecinătatea bisericii catolice. Din totalul de 55 de elevi, 33 erau germani, 20 polonezi, 1 român și 1 ungur. Învățăământul se făcea în limba germană. Din anul 1812, începe să se suprima învățăământul în limba română.

Se atestă documentar, din anul 1820, faptul că **Gura-Humorului** are un târg săptămânal în fiecare marți.

La intervenția sătenilor din Voroneț și Moldovița, parohul Ioan Carloviețchi solicită restituirea clopotelor înstrăinate în anul 1811, de către parohia catolică din **Gura-Humorului**. La 15 iulie 1828, prin ordinul oficiului districtual din Cernăuți, se dispune restituirea lor. Vor trece șase ani până când se va face această retrocedare. La 6 iunie 1834, guvernul austriac decide restituirea clopotelor, cu mențiunea ca acest lucru să se facă după ce vor fi gata noile clopote comandate pentru parohia catolică din **Gura-Humorului**.

După o existență de 20 de ani, în anul 1843, reședința iezuiților din Gura-Humorului este desființată, iar călugării trimiși în alte misiuni.

Constrâns de revoluționari, împăratul Austriei a emis o patentă prin care admite organizarea de alegeri pentru remanierea parlamentului vienez. Alegerile s-au desfășurat în ziua de 11/24 iunie 1848. La **Gura-Humorului** este ales cu majoritate zdrobitoare de voturi MIRON CIUPERCĂ. Din cei 383 de deputați aleși pentru parlamentul din Viena, doar 94 erau țărani, iar 7 dintre aceștia reprezentau districtul Bucovinei.

Foto 5 - Primăria din Gura-Humorului

În asemenea împrejurări, locuitorii ținutului **Gura-Humorului** au întocmit o petiție cu 17 revendicări, care se refereau la gravele neajunsuri din viața social-economică.

La **Gura-Humorului**, în anul 1853, este ales primar lăcătușul de obârșie italiană **Iosef Kampani** (1820-1904). Locuitorii din acest oraș, în anul 1857, numărau 2.033 de suflete. Acest primar, cu sprijinul locuitorilor, duce la bun sfârșit câteva acțiuni care merită a fi consemnate:

- Pune bazele organizării oficiului primăriei.
- Achiziționează o livadă frumoasă cu pomi și o casă mai încăpătoare destinată a fi sediul primăriei.
- Construiește un grajd comunal destinat îmbunătățirii soiurilor de animale din zonă.
- Lărgeste și consolidează hambarul comunal, cu rezerve de cereale pentru ajutor în caz de calamități.

- Cumpără de la Fondul bisericesc terenul necesar amenajării unui cimitir al târgului.
- Construiește o cărămidărie a comunei, înlesnind construcția de case mai trainice.

Ca o probă de toleranță religioasă, în anul 1865, li se acordă evreilor, prin lege a Imperiului austriac, dreptul de a avea proprietăți funciare. Membrii comunității de la **Gura-Humorului** se vor prevala de acest drept, mai ales pentru a-și construi case sau întreprinderi industriale.

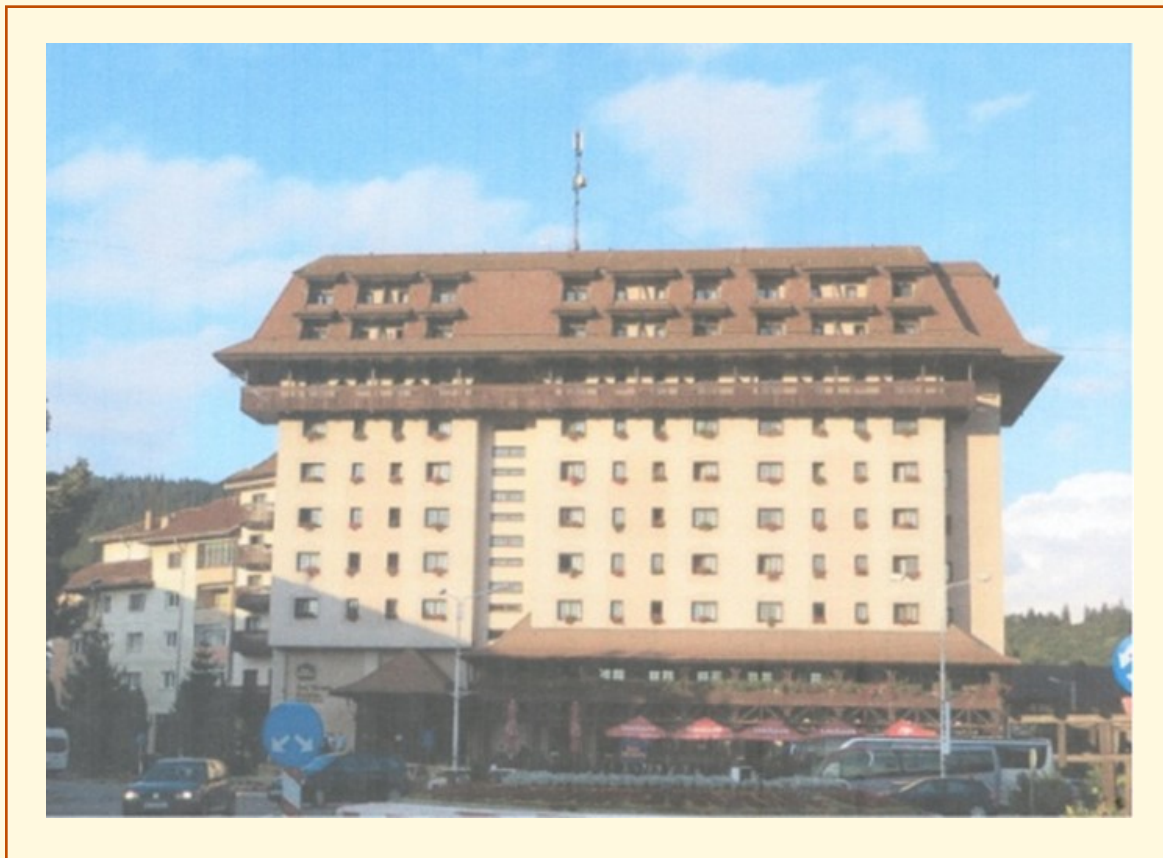

Foto 6 - Hotelul Bucovina din Gura-Humorului

Armenii se numără printre cei mai vechi imigranți pașnici veniți pe aceste locuri, ocupându-se cu comerțul și ajungând la o bunăstare materială înfloritoare, conviețuind în bună înțelegere cu băștinașii moldoveni. Cele aproape 20 de familii de armeni din **Gura-Humorului**, cu sprijinul material al armenilor din Suceava, își ridică în perioada anilor 1862-1867 o impunătoare biserică din zid, chiar în vecinătatea bisericuței de lemn a românilor.

Recensământul efectuat în anul 1869 înregistrează la **Gura-Humorului** o populație de 2.690 de suflete.

La școala din **Gura-Humorului**, la nivelul anului 1873, învățământul se făcea în limba germană, dar numirea unui număr de învățători români a făcut ca țăranii humoreni să-și trimită copiii cu mai multă încredere la școală. Numărul copiilor români la școală crește de la 3, în anul 1869, la 28 în anul 1873.

La **Gura-Humorului**, în anul 1888, trăiau peste 1.000 de evrei, care activau în comerț și mici întreprinderi industriale și bancare. Ei și-au construit aici două temple și trei case de rugăciuni. Comunitatea lor confesională, constituită încă din anul 1859, este în continuă dezvoltare.

La inițiativa Societății pentru Cultură din Bucovina, se înființează Cabinete de lectură, dintre care, în anul 1890, erau în activitate un număr de 64 de asemenea focare de răspândire a culturii românești. La **Gura-Humorului**, animatorul acestor activități era Ambrozie Gribovici.

Un violent incendiu avea să mistuiască în anul 1899 toate casele din centrul târgului. Se face apel la contribuția bănească, prin liste de subscripție, a cetățenilor din întregul imperiu austriac. Guvernul imperial și Casa de Habsburg i-au lăsat atunci pe supușii humoreni, care contribuiseră și ei la fondurile visteriei vieneze vreme de 125 de ani, să se descurce singuri, cum vor ști și cum vor putea. Toate imobilele vechi din centrul orașului au fost refăcute și extinse în anul 1900.

Gura-Humorului, în anul 1900, avea o populație de 4.063 de locuitori, dintre care 1.770 germani, 1.457 evrei, 582 români, 127 polonezi, 37 ruteni, 28 armeni, 15 lipoveni și alți 47 de alte naționalități: cehi, maghiari, slovaci, italieni etc. Din totalul populației, doar 14,13% erau români.

Prin strădania primarului Valerian Halip, ia ființă o casă de economii, *Casă Parsimoniaală*, patronată de primărie, care garantează siguranța depunerilor bănești făcute de cetățeni. Târgul se îmbogățește cu o tipografie înființată de meșterul J. Klinghofer, care deservește activitățile cultural-politice din **Gura-Humorului**. În anul 1904, apare publicația *VIITORUL*, a clerului ortodox din Bucovina, proprietar și editor fiind Ambrozie Gribovici din **Gura-Humorului**.

Târgul **Gura-Humorului** este declarat în 1904 *oraș*, consolidându-și calitatea de reședință de județ și de stațiune climaterică. Numărul școlilor sătești, începând cu anul 1903, face ca **Gura-Humorului** să aibă cea mai mare densitate de unități școlare în raport cu numărul locuitorilor.

Prin strădania lui Nicu Blându se inaugurează în anul 1907 cea dintâi unitate comercială patronată de români: *PRĂVĂLIA ROMÂNEASCĂ*.

Prin contribuția românilor humoreni se adună suma de 36.000 de coroane, bani folosiți pentru cumpărarea unui imobil destinat CASEI NAȚIONALE ROMÂNEȘTI, unde proprietari erau banca *Albina* și *Prăvălia românească*.

În anul 1914, armata rusă își continuă ofensiva spre vest. Scurta ocupație rusă îi aduce orașului **Gura-Humorului** distrugerii grave. Arhivele prefecturii, cărțile din bibliotecile școlilor, mobilierul din clase sunt folosite drept combustibil.

Consiliul Național din Bucovina alege, ca organ legislativ-executiv, un guvern al țării, avându-l președinte pe lăncu cavaler de Flondor. În ședința din 25 noiembrie 1918, Consiliul Național decide convocarea unui Congres General al Bucovinei, pentru data de 28 noiembrie.

Cei o sută de delegați participanți la Congres, dintre care 74 erau români, au adoptat o moțiune prin care se declara unirea necondiționată și pe veci a Bucovinei, în vechile ei hotare până la Ceremuș, Colacin și Nistru, cu Regatul României. Moțiunea de unire cu România a exprimat năzuința firească de înfăptuire a unui act necesar în dezvoltarea istorică a poporului nostru⁵.

La recensământul din anul 2011, **Gura-Humorului** avea o populație de 13.667 de locuitori, iar din anul 2005, localitatea a devenit stațiune turistică.

18 octombrie 2023

⁵ *Ibidem*, pag. 23-124

Așa se intitulează o emisiune de mărci poștale oferită de către **Romfilatelia** pasionaților de filatelie, cu ilustrarea unei tematici legată de arhitectură și istorie.

Marca poștală prezintă imaginea unui monument de arhitectură socotit pe drept cuvânt un obiectiv al modernismului în arhitectura capitalei României, **Grand Hôtel du Boulevard**¹.

Hotelul este situat în centrul Bucureștiului, la intersecția Căii Victoriei cu Bulevardul Elisabeta. A fost construit în stil neoclasic german, la comanda omului de afaceri Jaques Herdan, între anii 1868-1873. Terenul pe care s-a construit hotelul a fost în apropiere de Biserica Sărindar. Primul proprietar al terenului era marele postelnic Constantin Cantacuzino. După ce Cantacuzino își dă fiica la măritiș, Banul Vintilă Corbeanu devine proprietarul terenului. Vel vornicului Grigore Băleanu îi revine terenul de la urmașii banului. Vornicul vinde terenul afaceristului Jacques Herdan în 1865, care era proprietarul fabricii de pâine de pe șoseaua Orhideelor.

Foto 1 - Colița dantelată cu hotelul

Herdan dorește să ctitorească un hotel și încredințează această acțiune arhitectului Alexandru Orăscu, care alege un stil neoclasic german. Clădirea este inaugurată în anul 1871 cu denumirea de **Hotel Herdan**, având 82 de camere și 11 apartamente².

¹ Buletinul tehnic al Romfilatelia, *Grand Hôtel du Boulevard*, 2023

² Monica Stoica, *Grand Hôtel du Boulevard* din 8 sept 2019, pag. 2-5

Trebuie menționat și faptul că arh. **Alexandru Orăscu** (1817-1894) a fost în perioada 1885-1889 rector al Universității București, iar între 1890-1892 președintele Ligii Culturale. În anul 1876 a fost ministru al Cultelor și Instrucției publice, iar în perioada anilor 1891-1894 a fost primul președinte al Societății Arhitecților Români. După planurile lui au fost ridicate Universitatea din București, Hotelul Carol din Constanța, Biserica Domnița Bălașa și Mitropolia Nouă din Iași³.

La parterul hotelului, boierii secolului al XIX-lea se delectau într-un restaurant francezesc, iar intelectualii poposeau în librăria lui Leon Alcalay, tipograf și editor de carte românească și universală.

În 1873, hotelul trece în proprietatea unei doamne Pohr, care-i schimbă numele în **Grand Hôtel du Boulevard**. Tot în anul 1873, saloanele fastuoase găzduiesc o expoziție de pictură cu opere din colecția lui Carol I, Mihail Kogălniceanu, Grigore Cantacuzino, Alexandru Odobescu, Cezar Bolliac, Theodor Aman etc. În decorul de marmură, cu candelabre placate cu aur, erau expuse lucrările lui Lucas Cranach, Tiziano Vecellio, Tintoretto, Watteau și Fragonard.

Foto 2 - Plicul „Prima zi” cu hotelul

În toamna anului 1881, I. Brătianu a sărbătorit la hotel cei 65 de ani ai lui Rosetti și 25 de ani ai ziarului *Românul*, unde toate doamnele au fost îmbrăcate în costume naționale.

În anul 1905, a fost amenajat salonul mare al restaurantului. Un imens plafon vitrat se reflecta în oglinzile venețiene. Hotelul strălucea nu numai prin opulența decorului arhitectural, ci și prin modernitatea tehnică: a fost primul hotel bucureștean dotat cu apă curentă în camere, iar în 1904 a fost iluminat electric și dotat cu ascensor.

³ Uniunea Națională a Restauratorilor de Monumente Istorice, pag. 6

Până în anul 1937, hotelul, restaurantul și cafeneaua au avut exclusiv manageri străini: John Muller, H. Horn, Fr. Schreiber, M. Bertola, S. Rosenthal. Aici s-a cazat Constantin Brâncuși, întors din Franța în 1924. În cafeneaua hotelului se întâlneau frecvent Octavian Goga, Tudor Arghezi, Mihail Sadoveanu și Șt. O. Iosif.

Foto 3 - Hotelul în prezent

În perioada anilor 1941-1944, hotelul a găzduit comandamentul trupelor germane din România, iar între 1950 și 1974 a fost sediu ministerial. La parter s-a deschis Librăria Academiei. Hotelul, în momentul de față, este în renovare și va fi deschis până la finele acestui an.

Romfilatelia a emis o marcă poștală cu valoarea nominală de **11 lei**, care prezintă fațada hotelului la 1873. Pe **colia dantelată** cu valoarea nominală de **34 de lei** este imaginea de amplasare a construcției hotelului. **Plicurile „Prima zi”** sunt echipate cu timbrul emisiunii, numerotate și obliterate cu ștampila Prima zi – **21 iulie 2023**.

Pentru prezentarea acestui hotel, cu un istoric remarcabil din București, printr-o emisiune filatelică specială, **Romfilatelia** merită toate felicitările noastre.

10 septembrie 2023

COSMETICE... STRĂVECHI

Violeta Ionescu

Istoria cosmeticii începe cu 12.000 de ani în urmă, de pe vremea când, în Egipt, femeile și bărbații se masau cu uleiuri și creme parfumate pentru întreținerea pielii, ca și pentru protecția împotriva vântului și a razelor solare. Se foloseau: smirnă, cimbru, mușețel, lavandă, trandafir, aloe, ulei de măsline, de susan, de migdale.

Cu timpul, metodele de păstrare a frumuseții s-au îmbogățit, femeile își colorau buzele cu carmin sau cu cinabru (sulfură de mercur!) și se coafau, iar bărbații apelau zilnic la bărbier. Ambele sexe se epilau, își făceau manichiura și pedichiura (ca și antiohienii, care excelau în lux și parfumuri). Pentru operațiunea asta existau paste epilatoare (și pentru bărbi).

Iar pentru pielea corpului foloseau uleiuri: de trandafiri, de mirt, de crocus, de chipa-

ros, de palmier, ricin, cocos, unt de cacao, untură de bou, de balenă, de găscă, de capră.

Pentru a se feri de insolație, frig sau înțepături de insecte aplicau pe piele fierturi din diferite ierburi.

La Roma, cosmeticele erau păstrate în cutiuțe din os sau ardezie. Stăpâna casei ținea toate accesoriile: ulcele, flacoane, punguțe, sticlucle de parfumuri, vase, cutiuțe pentru unguente, pomezi, farduri - închise într-un dulap (*thalamus*) din camera nupțială. Dimineața le întindea pe masă, alături de *cornul pisat* pentru frecarea dinților. Gura și-o clătea cu apă, iar pentru un miros plăcut, sugea bomboane parfumate, cumpărate de la *pastilari*.

Negrul abanos era importat din India în cantități atât de mari, încât guvernul imperial l-a înscris printre mărfurile pentru care se percepea vamă!...

Sclavele *ornatrices* (cosmeticiene) își depilau stăpâna și o „pictau”: alb pe frunte și pe brațe, cu cretă de ceruză (alb de plumb); roșu, cu ocru fucus sau drojdie de vin, pe pomeți și pe buze; negru pe gene, conturul ochilor și sprâncene (cu cenușă sau pudră de antimoniu – „sarea pisicii”, amestec de antimoniu cu plumb).

Martialis: „Tu te compui, o, Gala, dintr-o sută de cutiuțe, iar figura pe care ne-o arăți nu

doarme cu tine”...

În China antică, numai regii își colorau unghiile, cu gumă arabică, gelatină, ceară de albine și ouă. Unii purtau argint și aur pe unghii, alții negru sau roșu. Clasele inferioare nu aveau acest privilegiu. Tot în China se utiliza pudra pentru ten. Se rădeau sprâncenele, dinții erau auriți sau vopsiți în negru, iar părul și obraji se colorau cu henna (un colorant obținut din planta henna).

Femeile din Grecia antică își vopseau fețele cu plumb alb, își puneau sprâncene false din păr de bou, se rujau și purtau gene false, își vopseau părul, se machiau pe față, își vopseau unghiile de la mâini și de la picioare, își spălau părul cu must de mure, iar corpul cu lapte de măgăriță.

Pe la anul 1000 î. Hr., grecii își vopseau tenul în alb cu praf de plumb și își colorau buzele cu ruj obținut din argilă și fier roșu.

La începutul erei creștine, pentru acoperirea coșurilor se folosea făină de orz și unt, iar pentru unghii se foloseau grăsime și sânge de oaie.

După 1200 de ani ai erei creștine, cruciații au fost primii care au adus în Europa parfumuri din Orient. Parfumurile cele mai cunoscute erau: de Niceros (negustor celebru care vindea esențe în vase de plumb), cu care se stropeau lămpile de noapte; de șofran, în apa de baie; de trandafir și absint, în piscină; esență de viță sălbatică – pe haine și pelerine; de nard – în camera cu aburi; uleiuri parfumate în lămpi; mirodenii indice, care nu fac scrum – pentru dormitoare; parfum de Capua ținut în flacoane.

Abia pe la anul 1500 apare în Italia și Franța o industrie a parfumurilor.

Ovidiu/Gravură din 1493

Poetul Ovidius scria în „Cosmeticele” o rețetă pentru îngrijirea tenului:

„O măsură de orz libian desfăcut cu descântec din pai, plus o duzină de ouă amestecate cu un bețișor parfumat. Coca, uscată la aer, este dumicită apoi în călcâi de măgăriță de soi; coarne de cerb răposat, răzuite la început de an = 6 sutimi de oca; amestecate cu făină de grâu, cer-

nut totul prin sită, mărunț; 3 rădăcini de narcis, fără coajă, pisate bine într-un vas de marmură curat; două măsuri de gumă; rășini de pin de Toscana. Toate agitate în unturi și în melasă de mai. Orice femeie își va da pe obraz cu această pomadă va fi mai lucitoare decât oglinzile ei”.

Se mai recomanda și o mască pentru față preparată din argilă verde cu miere, mentă, boabe de jder pisate și ulei de pește. Iar Galenus prescria o folie cerată impregnată cu alifie de struguri.

Se foloseau sulimanuri: amestecuri de uleiuri și substanțe colorate.

În Anglia, în perioada elisabetană, femeile își vopseau părul roșu și își acopereau tenul cu praf alb de ouă.

Agatârșii își vopseau părul și corpul în albastru, ca și picții britanici.

Herodot spune că femeile sciților se frecau pe corp cu lemn mirositor, măcinat între pietre, iar etiopiencele își albeau fața cu ghips.

Plumbul din pomezile pentru față este înlocuit cu arsenic. Dar femeile continuau să-și îngrijească pielea cu o serie de produse, ca vopseaua de plumb albă. Regina Elisabeta I a Angliei folosea plumbul alb, așa-zisa „Mască a tineretului”. Părul era vopsit blond, culoare angelică. Un amestec de sulf negru, aluminiu și miere aplicat pe păr, în contact cu soarele, „lumina”!

După anul 1800, pudra facială nu mai era pe bază de plumb și arsenic, un amestec care s-a dovedit nociv, chiar letal, ci pe bază de oxid de zinc. Regina Victoria a fost prima care a decretat că machiajul este nefolositor, potrivit doar pentru actori!

DESPRE NICOLAE DABIJA

Prof. Doina Focșa, Brăila

**MOTTO: „Fost-am, Doamne, tânăr foarte
Și nu mă gândeam la moarte,
Că-mi părea așa departe...”
Nicolae Dabija**

Începând cu 12 martie 2021 despre scriitorul, poetul, istoricul literar, membrul de onoare al Academiei Române din 2003, membrul corespondent al Academiei de Științe a Republicii Moldova din 2012, omul politic Nicolae Dabija se vorbește la trecut. A fost răpus de COVID-19. Între anii 1990-1994 și 1998-2001 a fost deputat în Parlamentul Republicii Moldova. De-a lungul vieții s-a învrednicit de mai multe premii: Ordinul Republicii, Ordinul național „Pentru Merit”, Ordinul național „Steaua României”, Ordinul de Onoare.

S-a născut în 1948 în localitatea Codreni, la marginea de sus a Bugeacului, de prin părțile Cimișliei. A avut marele noroc să se nască într-o familie unde erau multe cărți. A crescut la bunici și majoritatea cărților erau cu grafia latină. A citit foarte mult de copil, avea porecla „Cartea”. După absolvirea școlii medii a fost înmatriculat la Facultatea de Ziaristică a Universității de Stat din Chișinău și în anul trei a fost exmatriculat pentru „activitate proromânească și antisovietică”. Peste un an, în 1970, a fost restabilit la Facultatea de Filologie. În 1975 a debutat cu volumul de poezii

„Ochiul al treilea” drept pentru care i s-a decernat „Premiul Tineretului din Moldova”. Au urmat volumele: „Apa neînceptă”, „Zugravul anonim”, „Aripă sub cămașă”, „Dreptul la eroare”, „Lacrima care vede”, „Oul de piatră”, „Fulger înrourat”, „Poeme pentru totdeauna”, „Maraton pentru gloanțe” ș.a.

Publicistica și eseistica sa înmănunchează volumele: „Pe urmele lui Orfeu”, „Libertatea are chipul lui Dumnezeu”, „Icoană spartă, Basarabia”, „Râul în căutarea mării”, „Hoții de speranțe”. În 2009 scrie romanul „Tema pentru acasă” care a fost reeditat de câteva ori. Nicolae Dabija nu a uitat de cei mai tineri cititori - copiii. Lor le sunt adresate cărțile: „Povești de când Păsărel era mic”, „Pasărea Măiastră”, manualul de istorie DACIADA (alcătuit împreună cu scriitorul Aurelian Silvestru) pentru ciclul primar, apărut în 1991.

Istoricul literar Nicolae Dabija a avut o contribuție importantă la valorificarea creației înaintașilor. În 1988 a alcătuit „Antologia poeziei vechi moldovenești”.

Prin această lucrare scoate din anonimat autori din sec. al XV-lea – al XVIII-lea, descoperiți în arhivele din Rusia, Ucraina, Polonia. Volumele sale de poezii au apărut în multe țări, cum ar fi SUA, Polonia, Rusia, Italia, Ucraina și altele. În 2006 la Festivalul Internațional de Poezie din Uzdin, Serbia a primit Marele Premiu „Sfântul Gheorghe”, iar în 2013 – Premiul „Omul Cetății” al Salonului Internațional de Carte. „Pentru remarcabila sa operă poetică și implicarea în redeschiderea spiritualității românești”- așa scrie în brevetul Ordinului „Steaua României cu gradul de Comandor” (2000), decernat poetului Nicolae Dabija.

Nicolae Dabija este nepotul arhimandritului Serafim Dabija (fratele mamei sale), un duhovnic român deportat în Gulag în 1947. Și-a început activitatea la Televiziunea Națională, a lucrat la revistele „Nistru” și „Orizontul”. A fost lector la catedra de Literatură Română a Universității Pedagogice „Ion Creangă” din Chișinău, lector superior la catedra de Științele Comunicării, în cadrul Universității Libere Internaționale din Moldova.

Când în Republica Moldova se vorbea despre săptămânalul scriitorilor, ziarul „Literatura și Arta”, se subînțelegea numele lui Nicolae Dabija,

redactor-șef din 1986. Acest ziar este descendent din săptămânalul „Cultura”, fondat la 1954. De la vârsta de 19 ani am fost abonată la ziarul „Cultura”, apoi la „Literatura și Arta”. Vara trecută, domnul consul Ionel Novac, de la Consulatul General al României din Cahul mi-a adus un teanc de ziare (ianuarie - august 2020). „Literatura și Arta” a devenit o publicație națională, acum e văduvită de doi oameni importanți: Nicolae Dabija, redactor-șef și Raisa Ciobanu, secretar general de redacție, care a murit răpusă de același COVID-19 cu câteva zile înainte de decesul lui N. Dabija. Din editorialele semnate de redactorul șef s-au constituit 27 de volume. M-aș bucura dacă ziarul ar ajunge pe mâna fiicei lui Nicolae Dabija, Doina Dabija, care are materiale în fiecare număr al săptămânalului. Scrie și poezie Doina.

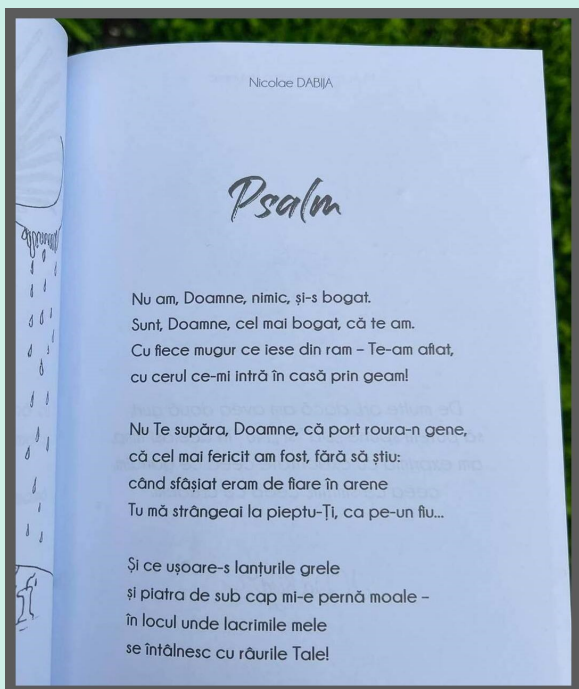
La 15 iunie 1989, Literatura și Arta apărea într-un tiraj de 260.000 de exemplare cu grafie latină și un exemplar cu grafie chirilică pentru cenzură, anticipând cu aproape trei luni „Legea privind trecerea scrisului la grafia latină”. Un moment de semnificație epocală.

În opera lui Nicolae Dabija se întâlnesc multe dintre temele rememorării trecutului istoric, legătura osmotică cu pământul strămoșesc, păstrarea nealterată a graiului matern ca principiu fundamental al dăinuirii noastre, poezia ca mod de existență. Creatorul se confesa: „Poetul poate exista numai în raport cu celelalte lucruri din jurul lui sau numai având tainice legături cu tot ce-l înconjoară”.

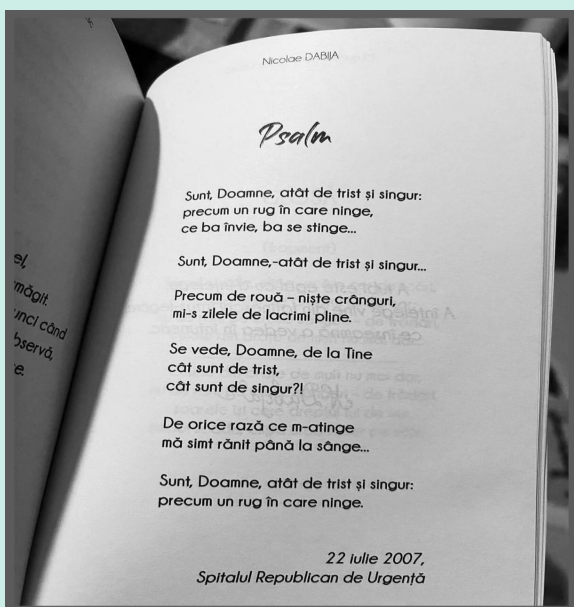
Cu doi ani înainte de Centenarul Marii Uniri, în 2016, la Chișinău a luat naștere Sfatul Țării 2 cu președintele ales Nicolae Dabija, care ne dădea o povață: „Să nu ne pierdem în lipsă de iubire, în lipsă de respect, în lipsă de omenire”.

Nicolae Dabija a făcut și traduceri. A tradus din Federico Garcia Lorca, Goethe, Nicolai Jukovski (savant rus).

Nicolae Dabija a fost un pilon al neamului românesc. A fost un far într-un dens întuneric. A fost un om valoros. Mare păcat că a decedat! Lumea intelectuală din R. Moldova e mai săracă fără Nicolae Dabija, fără actorul Vlad Ciobanu, fără folcloristul Tudor Colac (a doua zi a murit și soția lui, au fost înmormântați împreună), fără jurnalistul Alexei Revenco, fără scriitorul Ioan Mânăscuță...

Regretăm mult decesul acestui neobosit intelectual de marcă al Basarabiei, care a avut un rol important în lupta de renaștere națională de la sfârșitul anilor 1980. A scris mult, a profesat ca jurnalist, ca profesor universitar, dar cea mai de preț e meseria de Patriot. Tot poporul românesc de pe ambele maluri ale Prutului este cu inima cernită de durere. Se așterne o frică și o tristețe peste toată Țara. Veștile triste nu se mai opresc. Inima și sufletele noastre sunt tot mai triste și mai îndurerate peste tot: la Chișinău, la București, la Brăila, la Ismail, la Alba Iulia, la Tg. Mureș, la Iași, la Cernăuți...

Nicolae Dabija prin opera sa a înmulțit memoria Neamului, opera lui e o lecție de viață. A

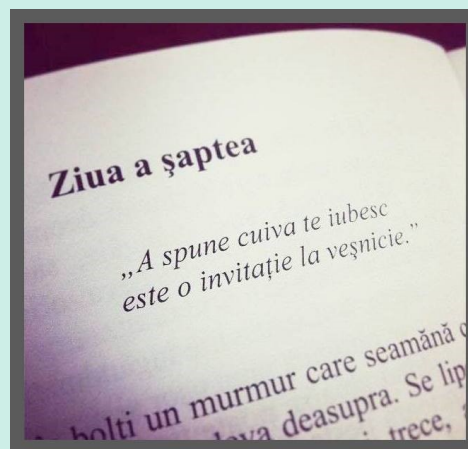
fost o persoană cultă și educată, un Cetățean al acestei Țări de o rară probitate civică și morală, un model de personalitate înțeleaptă, harnică.

Despre opera lui Nicolae Dabija au vorbit și au scris mai multe personalități din Basarabia și din România. Doar câteva referințe voi indica. Iată ce a spus Grigore Vieru: „Nicolae Dabija este poate cea mai complexă personalitate culturală din Basarabia. Unul dintre cei mai de seamă poeți contemporani, cercetător profund și original al literaturii vechi românești”. Poetul gălățean Viorel Dinescu: „Nicolae Dabija este o voce, o prezență, o personalitate reprezentativă nu numai a literaturii basarabene, ci pentru întreaga cultură română și, în condiții egale de difuzare și comentare, se poate impune și pe plan european”. Criticul literar, academicianul Mihai Cimpoi: „Poezia ca apostolat”, acesta este programul cheie al lui Nicolae Dabija, însuși apărându-ne contextual, în spațiul basarabean situat sub stelele cardinale ale lui Mateevici și Vieru, ca o figură apostolică”.

Cred eu că nu este copil în Basarabia să nu cunoască versurile care sunt puse pe note:

Cât trăim pe-acest pământ
Mai avem un lucru sfânt,
O câmpie, un sat natal
O clopotniță pe deal.

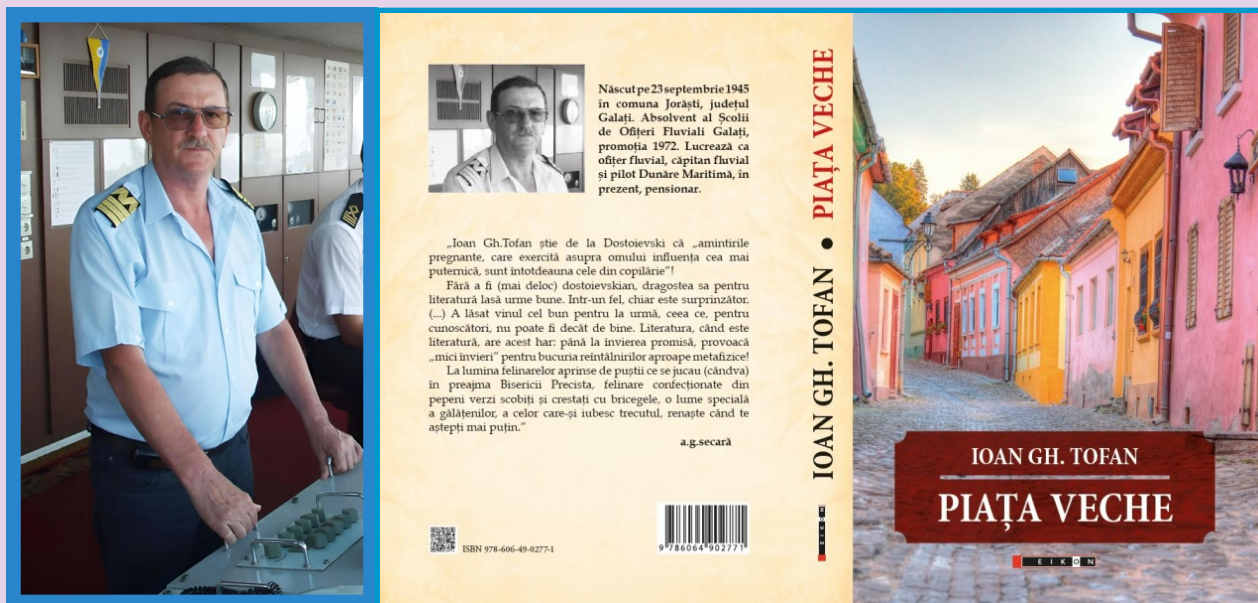
Cât avem o Țară sfântă,
Și un nai care mai cântă,
Cât părinții vii ne sunt
Mai există ceva sfânt.

Ziua înmormântării Omului Nicolae Dabija, 15 martie 2021, a fost declarată printr-un decret prezidențial zi de doliu național.

Adio, Nicolae Dabija!

GALAȚI, IERI ȘI AZI

Piața veche -fragment-

Ioan Gh. Tofan

În acea dimineață fierbinte de miez de vară a anului 1958, când locuitorii orașului care trebuiau să plece la serviciu încă se frecau somnoroși la ochi întârziind să se dea jos din pat, deși ceasurile deșteptătoare tip CFR sunau în draci, un autocamion ZIS (Zavod Imeni Stalina) sau poate ZIL, vopsit în culoarea kaki a armatei, ieșea de pe poarta spitalului rusesc. Crucea roșie, atât de cunoscută în întreaga lume, era imprimată pe portierele mașinii de mare tonaj. Nu lipsea nici celebra stea în cinci colțuri, de aceeași culoare, situată la mijloc și deasupra parbrizului de la cabina șoferului. Camionul viră la dreapta pe străduța Piața Falezii. Ajuns la colțul străzii Române, motorul începu să tușească zgomotos și, când șoferul roti volanul la stânga, se opri brusc. Conducătorul auto, un caporal îmbrăcat în obișnuita uniformă rusească, cu rubașcă, pantaloni bufanți și cizme, sări din cabină cu o manivelă în mâini. O introduse în lăcașul cunoscut din partea de jos a botului mașinii care adăpostea motorul și începu să învârtă de zor. Motorul porni cu greu, văitându-se, dar după ce șoferul scoase manivela se înecă iar. Nu dură

mult până ce cotcodăcitul găinilor speriate de lătratul furios al potăilor îi alarmă pe oameni. Vacarmul creat de rateurile motorului autocamionului îi scoase în stradă. Bărbații și femeile care pleacu la muncă se uitară o clipă posomorâți la autocamion, lăsându-i pe ceilalți, moșnegi, babe sau neveste casnice, cum era Mitrița atunci, să caște gura în locul lor. Ionel, aflat în vacanța mare, se lăfăia cât patul în brațele somnului dulce de dimineață. Visa că doarme la țară, la bunica Catrina, în iatac, iar cocoșul cel bătrân, care-i sărea în cap de câte ori îl vedea, cânta de mama focului pe prispă chiar în dreptul ferestrei.

Afurisitul mai și lovea cu pliscul în geam. Se sculă în capul oaselor repezindu-se la fereastră aflată chiar lângă căpătâiul laviței unde era perna. *Huști!* bătu el din palme. *Cucurigu!* îi răspunse bătând din aripi pasărea roșcată, sărind de pe prispă. Se întinse înapoi, adormind imediat. *Cucurigu! Cucurigu! Cucurigu!* cânta acum fără încetare cocoșul. Se trezi iar. Dihania îl privea sfidător de pe prispă. Degeaba mai bătu în geam să-l alunge.

Luă unul din cele două ghivece cu mușcate roșii de pe pervazul ferestrei și îl aruncă cu toată forța în geam. Zgomotul sticlei sparte îl trezi cu adevărat. Buimac încă, o văzu pe Mitrița cum adună cioburi de sticlă cu mătura într-un făraș. Era acasă, în camera de la față. Curentul, făcut de mania maică-sii de a aerisi în fiecare dimineață, trântise ușa dintre camere și făcuse zob unul dintre cele patru ochiuri de geam. Cucurigu! auzi iar cântatul cocoșului. Nu înțelese imediat. Doar nu mai visa, ce naiba! Își aminti apoi că bunica îi vizitase în urmă cu două zile și le adusese bodogăniind cocoșul cel bătrân care parcă o înnebunit, maică. Fășeți-l rasol, rășiturî, și vreți voi. Acum se afla închis în magazie, în întuneric, dar nici acolo nu-i tăcea pliscul. Ionel se opri îmbufnat din frecatul ochilor ale căror pleoape se dezlipseau cu greu și ciuli urechile. Printre lătrăturile furioase și sugrumate ale câinilor din lanț și zgomotul inconfundabil al unui motor care se ambalau la distins cotcodăcitură disperată al cocoșului.

- Io mă duc să tai cocoșul ăla tâmpit care mi-a

dat deșteptarea, deschise gura Ionel.

- Ai să-l tai, dar nu azi.

- Dar când, mamă? Dacă-l mai lași câteva zile o să moară de bătrânețe.

- Zău așa, copchile, ce poți să mă inervezi. Duminică îl tai, că-i sărbătoare de la Dumnezeu.

Ionel se dădu jos din pat în silă. Încă somnoros, numai în maiou și chiloți, își trase pe picioarele slabe pantalonii scurți de doc și, ieșind din casă, încălță de pe ștergătorul de lemn (acoperit cu o bucată de pătură uzată), aflat la intrarea în marchiză, papucii improvizati dintr-o pereche de pantofi vechi ai lui taică-său.

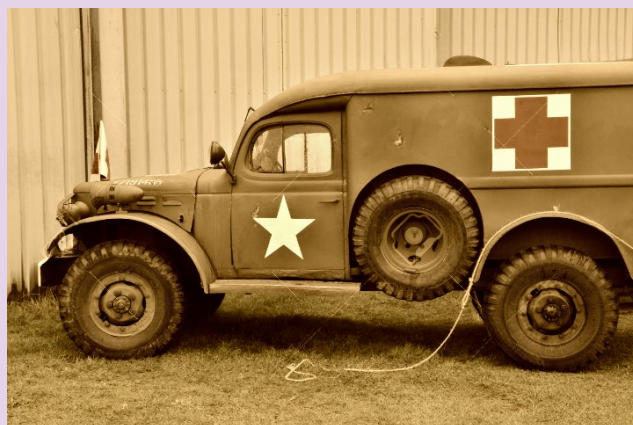
- Unde pleci? îl luă la rost Mitrița, care scotea așternuturile afară la aerisit.

- Acolo unde se duc și regii în fiecare dimineață.

- Vezi, poate uiți să te speli după aceea. Și-am pus apă în lighean la magazie. Ai grijă, nu care cumva să se fi dezlegat cocoșul. Tot timpul ciugu-lește sfoara pe care i-am legat-o de picior.

- Păi când mai are vreme să și cânte?

- Ia nu mai întoarce vorba, dacă nu vrei s-o iei pe spinare! Nu-mi sta o sută de ani la budă, că am treabă cu tine! Altă sală de lectură nu ți-ai găsit? îl mai apostrofă maică-sa văzându-l că-și lua o carte sub braț.

Între timp, autocamionul rusesc reuși să-și pornească motorul și să deblocheze intersecția. Doar după câțiva metri motorul pufni, oprindu-se în scrâșnet de frâne în dreptul casei cu ferestre înalte a familiei Pascal. Curioșii de la porți nu se mirară. Toată lumea știa că aici stătea în gazdă o familie de ruși – el, căpitan medic la Spitalul Militar Rusesc, iar soția – asistentă la același așezământ. Mai târziu, când se auziră voci aspre, rusești, din stradă și bufnituri de lucruri trântite, Mitrița ieși intrigată la poartă. Din urma ei țâșni și juniorul Corban, care flutura în mâna dreaptă o sacoșă de pânză groasă în care urma să care pâinea ce avea s-o cumpere de la magazinul aflat pe strada Brăilei, aproape de intersecția cu strada Morilor.

Doi militari, șoferul și un tinerel și elegant ofițeraș blond, cu ochelari de conțopist pe nas, icneau din greu, încercând să încarce pe platforma autocamionului, cu oblonul din spate lăsat, un șifonier masiv din două canaturi. Ionel, care învățase gradele de la taică-său, observă cele patru stelute de căpitan de pe epoletii ochelariștilor. Recunoscu în bărbatul tânăr și spilcuit pe medicul rus de care vorbea mahalaua că este foarte civilizată, dând întotdeauna primul binețe în românește, cu accentul acela slav inconfundabil.

În urma lor, o femeie subțirică, cu părul castaniu lăsat pe spate, ducea în brațe mai multe haine așezate pe umerase. Mama lui Tibi Pascal, o bătrână dreaptă și distinsă, ieși din curte însoțită de noră. Băiatul identifică cu surprindere în soția doctorului pe asistenta drăguță care făcuse plajă fără sutien alături de blonda dolofană. O admiră încurcat. Se muștră că ar fi putut să-i facă rău unei asemenea făpturi. Noroc că ciulinul n-o atinsese. După ce rusoaica se debarasă de haine, se întoarse cu ochii înlăcrimați spre cele două amfitrioane. Bătrâna doamnă Pascal deschise larg brațele.

Soția căpitanului se îmbrățișă pe rând cu cele două românce, în timp ce medicul în uniformă, cu cascheta în mâna stângă, privea stingherit scena ștergându-și cu dreapta, în care avea o batistă de un alb imaculat, fruntea transpirată. Urmărire cu toții cum se urnește, pufnind ca un armăsar pe nări, mașina greoaie. O urmărire dând din mâini, răspunzând brațului delicat al rusoaicei care flutura prin geamul lăsat al portierei batista pe care i-o dăduse soțul.

- Unde se mută rușii, doamna Pascal? nu se putu abține să nu întrebe Mitrița.
- Nu se mută, pleacă, răspunse oftând de pe celălalt trotuar nevasta lui Tibi.
- Aha! Tu ce mai stai în gura femeilor? Vrei să se termine pâinea? îl rezezi Corbeanca pe Ionel.

Maică-sa încă nu era lămurită unde pleca-se răușii, dar pricepu că nu va mai primi nici un răspuns. Femeile din neamul Pascal erau recunoscute drept cucoane veritabile ale cartierului și se purtau în consecință ca atare. Adică aveau un pic nasul pe sus. Abia când venise Ghiță Corban bine dispus de la bodegă aveau să afle că întrea-

ga suflare a Armatei Sovietice va părăsi definitiv Republica Populară Română. Mitrița, având încă în minte scena de dimineată a despărțirii cu lacrimi dintre rusoaică și femeile Pascal, își făcu cruce, comentând:

- Amin! Adio, ș-un praz verde! Da' greu le-a mai fost să plece! Zău așa!

În fosta cazarmă a Regimentului 11 Siret și temporară locație a Spitalului Militar Rusesc se mută spre toamnă căminul de băieți orfani abandonati de părinți. Deasupra celor doi stâlpi ai porții care străjuiau acum intrarea liberă pentru orice muritor, apăruse peste noapte un fel de panou dublu din sticlă prinsă în colțare și care noaptea era luminat de două becuri aflate în interior. Sticla fusese vopsită pe dinăuntru cu vopsea albă pentru a contrasta cu literele roșii ale celor două lozinci.

La intrare scia cu litere mari de tipar: TRĂIASCĂ REPUBLICA POPULARĂ ROMÂNĂ! Dacă veneai din interior și-ți ridicai privirea puteai citi: TRĂIASCĂ PARTIDUL MUNCITORESC ROMÂN! Noaptea, lumina chioară a celor două becuri atrăgea câinii vagabonzi pripășiți pe lângă cantina căminului. Stăteau de regulă tolăniți la intrare, supraveghind orice mișcare. Titel, Costică și Ionel cutreierau acum după pofta inimii prin curtea lăsată de izbeliște.

Observau în treacăt băieții tunși chilug, unii de vârsta lor, îmbrăcați mult mai sărăcăcios, cu haine bleumarin ponosite de uniformă școlară mult prea mari sau prea mici, puși la diverse munci. Inevitabil, într-una din zile, Titel cel veșnic pus pe harță, reuși să intre în conflict cu acei copii ai nimănu.

De câte ori veneau în cazarmă, Ochilă, nedespărțit de mingea de cauciuc, dacă-i vedea pe băieții aceia cu priviri triste și chipuri pământii, făcea celebra lui demonstrație cu mingea șutată în înaltul cerului, zbierând ca de obicei:

- Lumânareee!

Odată însă figura nu-i mai reuși și mingea ateriză în mijlocul câtorva băieți care stăteau turcește și jucau un joc de-al lor, un fel de biliard, numai că mingile erau înlocuite de monezi, tacul era unghia degetului mare, iar gaura, botezată oacă, era o singură groapă mică făcută în pământ. Cel care reușea cu altă monedă să le bage pe celelalte la oacă, își umplea buzunarele cu mărunțiș. Câțiva dintre cei adunați în jurul găurii aveau să devină în mod cert pe viitor chiriași ai penitenciarelor. Nici că puteai să faci o gafă mai mare decât să le ceri acelor delincvenți în devenire să-ți restituie mingea. Apoi nici Titel, de răul căruia nimeni nu mai lua o palmă, nu-i rugase prea politicoasă să-i înapoieze balonul. Le captase atenția cam așa:

- Băi golanilor, aruncați chișca aia la mandea până nu vă sparg gașca!

Se mulțumiră doar să-l privească o clipă, ca pe o curiozitate, văzându-și apoi de joc.

- Las' că vorbesc io cu bucătăreasa să vă ardă la polonic, îi amenință ochiosul.

Atunci, lăsând totul baltă, căminarii se ridicară în picioare și târâind încălțările scâlciate se îndreptară încet și amenințător spre cei trei amici. Cel mai mare dintre ei, care ducea mingea sub braț, scoase un briceag din sân și spintecă mingea pe care o aruncă cât colo. Continuară să se miște parcă în reluare, cu mișcări legănate și dezordonate.

- Hai s-o întindem, că-i groasă, îngăimă Costică.

Fugeau uitându-se peste umeri la ceata

care-i urmărea mișcându-se parcă cu încetinitorul, ca în filmele proaste cu zombi. La propunerea lui Titel începură să adune pietre de pe jos, pe care le aruncară spre atacatori. Nici aceștia nu se lăsară mai prejos, și-i imitară. După câteva minute de bombardament intens, cei trei prieteni, copleșiți numeric, realizară că nu au nici o șansă în acest conflict.

Renunțară la luptă, retrăgându-se strategic, adică luând-o la sănătoasa. Leșind de pe poarta cu cele două mari lozinci, Ionel făcu o nefăcută, cum ar fi zis maică-sa. Strângând în mână dreaptă ultima piatră se întoarse pentru ultima dată spre dușman și o aruncă cu toată forța care-i mai rămăsese. Se dovedi încă o dată că nu e un bun țintaș. Piatra zbură pe o traiectorie ovală drept în lozincile de sticlă. Proiectilul străpunse cele două geamuri vopsite, lăsând în urmă un ditamai găuroiul și două lozinci trunchiate. Primei dintre ele, cea văzută din stradă, îi lipseau la al treilea cuvânt primele două litere. A doua zi, oamenii aflați în trecere ridicau privirile și citeau crucindu-se lozinca trunchiată. Unii se uitau în urmă să nu-i surprindă careva cum se amuză, alții se încruntau bănuind că la mijloc nu putea fi decât o mână criminală care denatura în mod jignitor numele Republicii Populare Române. Nu dură mult și cadrul de colțare care susținea cele două lozinci dispăru. După această ispravă, relațiile dintre cei trei amici se mai răciră. Costică, rămas repetent, nereușind să treacă într-a șaptea, fu sechestrat o vreme de părinți în casă, iar Titel se înscrie la un club de fotbal pentru juniori unde, în timpul liber, bătea mingea după pofta inimii. După terminarea celor șapte clase Ionel reuși să intre într-a opta la Școala Medie nr. 1 „Vasile Alecsandri”.

GALAȚI, IERI ȘI AZI

Din poveștile Eternității

Trio Caban - trupa celor trei gălățeni, rămasă în istoria muzicii ușoare a anilor '60

Camelia Toporaș

Una dintre trupele muzicale de succes ale anilor '60, rămasă în istoria scrisă a muzicii ușoare românești, era cea formată din trei gălățeni: frații George și Constantin Caban și vărul lor, Puiu Deheleanu.

În anul 1961 Trio Caban a ajuns în capitală, acolo unde a performat alături de Teatrul din Deva în spectacolul „Pe treptele revistei”, primind aprecieri favorabile:

Aceștia au format trupa cunoscută sub numele de Trio Caban, care și-a făcut debutul oficial în anul 1959, pe scena Teatrului de Stat de Estradă din Deva, rampă de lansare pentru o serie de interpreți ai acelei perioade.

*„Unul din cele mai tinere teatre de estradă din țară, Teatrul de Stat de Estradă din Deva, a prezentat săptămâna aceasta, în fața publicului bucureștean, spectacolul **Pe treptele revistei**. Programul, destul de variat, prezintă o formație îngrijită, aproape omogenă, a cărei principală caracteristică este tinerețea. Spectacolul se remarcă prin câteva tablouri coregrafice reușite (*Comorile pământului, În Cosmos printre stele*), printr-un trio vocal promițător (Trio Caban)...”.*

Grupul rămâne la București, unde s-a afirmat inițial cu piese din repertoriul latino-american, pentru ca, ulterior, cu ajutorul unor compozitori români de prestigiu, să ajungă să impresioneze publicul și cu o serie de piese autohtone, una dintre cele mai cunoscute fiind melodia „Fetele”, pe muzica compozitorului gălățean Te-mistocle Popa și versurile lui Aurel Felea:

Fetele,/ Cânt pe lume fetele!/ Toate cântonetele,/ Eu le dăruie lor!... [<https://www.youtube.com/watch?v=O9rTwlZ5mbq>]

S-au adăugat alte melodii pe ritmuri de twist, shake, galop sau slow-rock, în limba spaniolă sau engleză, preluate din repertoriul internațional, ce făceau furori în vremea bunicilor sau părinților noștri, alături de melodii ale unor valoroși compozitori români.

Cu acest repertoriu Trio Caban a participat, alături de membrii Estradei bucureștene, la turneele din Paris (1965, 1967) și din Berlin (1965), dobândind succese apreciabile. Astfel, presa franceză i-a remarcat pentru „omogenitatea” de care au dat dovadă, pentru „coeziunea vocilor, pentru dinamismul și mișcarea scenică trepidantă”, pentru „tineretea fermecătoare”. Pe lângă piesele românești și-au păstrat multă vreme și repertoriul sud-american, mult apreciat de publicul autohton.

Anii '60 au însemnat pentru Trio Caban un moment de maximă afirmare, aceștia evoluând atât pe scena Teatrului de Estradă „Constantin Tănase”, cât și în cluburile de noapte ale capitalei, unul dintre ele fiind celebrul „Continental”. „Revista are cuvântul” (de Eugen Mirea, cu celebrul Luigi Ionescu, pe muzica lui Temistocle Popa) sau spectacolul de revistă „Vox Boema” sunt doar două dintre reprezentațiile Teatrului „C. Tănase” în care a performat și Trio Caban.

Grupul a apărut atât în emisiuni de varietăți și concerte de muzică ușoară ale Televiziunii Române, în emisiunile de radio, cât și pe pelicula cinematografică, în filmul din 1964, „Casa Neterminată” (cu Valeria Seciu și Ștefan Tapalagă; regia Andrei Blaier), unde cei trei cântă alături de foarte tânărul la acea vreme Aurelian Andreescu.

Alte piese care s-au bucurat de succes au fost: E una, numai una (Aurel Giroveanu, cu ethos folcloric), Dac-așa vrei tu, Hai băieți, Vivat dragostea (Temistocle Popa), Tinerețe fără bătrânețe (Vasile Veselovski), Încă nu-nțeleg (Adalbert Winkler), Tu ești inima mea (Rodriguez), Către tine aleargă dorul meu, De ce nu ești ca-n prima zi, De știi să crezi...

Numele trupei apare și pe discul de vinil Electrecord, scos cu prilejul Primului concurs și festival de muzică ușoară de la Mamaia, din anul 1963, ce conținea o parte dintre cântecele interpretate pe parcursul manifestării, respectiv melodiile interpretate de Ioana Radu, Dorina Drăghici,

Margareta Pâslaru, Roxana Matei, Trio Caban, Constantin Drăghici, Aurelian Andreescu, Ludovic Spiess și Doina Badea, acompaniate de orchestra „Electrecord”, dirijată de Alexandru Imre și de orchestra de muzică ușoară a Radioteleviziunii, dirijată de Sile Dinicu.

Atunci, Trio Caban a evoluat în cel de-al doilea concert desfășurat pe parcursul festivalului, concert prezentat de Mircea Crișan și susținut de Orchestra de Estradă a Teatrului satiric-muzical „Constantin Tănase”, alături de soliști precum: Dorina Drăghici, Roxana Mater, Lavinia Slăveanu, Sorina Dan, Gabi Pasat, Lidia Demanco, Gică Petrescu, Nicolae Nițescu, Luigi Ionescu, George Bunea, Valentin Baci, Dan Georgescu.

Trio Caban a performat și în ediții ulterioare ale Festivalului, precum cea din vara anului 1966, alături de interpreți cu renume, precum Aurelian Andreescu, Doina Badea, Anda Călugăreanu, Ilinca Cerbacev, Luminița Dobrescu, Constantin Drăghici, Gică Petrescu, Dan Spătaru și mulți alții.

Una dintre melodiile lor, *Tropotita*, pe muzica lui Elly Roman și versurile lui Aurel Felea, apare și în nou apăruta colecție muzicală Disc(Ro)Mania, o enciclopedie a albumelor muzicale românești pop/rock/folk/jazz, ce acoperă perioada anilor 1965-2014, cu piese de referință din istoria muzicii românești, fiecare piesă fiind precedată de o scurtă prezentare în lectura lui Mircea Vintilă.

Dintre cei trei membri ai grupului, Constantin (Costin) Caban s-a afirmat și în calitatea de cantautor, scriind muzica și versurile pentru două cântece lansate de Trio Caban: „Privesc spre cerul înstelat” și „Mirela”. Acesta este gălățeanul care s-a întors la un moment dat în orașul natal, numele său apărând pe monumentul familiei din Cimitirul Eternitatea.

Spre sfârșitul anilor '60 prestațiile grupului nu au mai primit aprecierile criticii, care iniți-

al îi remarcase pentru „calitățile de muzicalitate și antren” sau pentru modul în care reușeau să salveze un spectacol de slabă calitate:

Miracolul unei moțâieli unanime este evitat grafic numai datorită „tropotitelor” executate de Trio Caban. Cei trei „cabanezi” scutură din temelii efectele premature ale somnului și muzica lor, modernă, vie, are pentru spectatori efectul unui duș înviorător.

Apropierea anilor '70, ce pune în prim plan „etica comunistă”, le-a adus critici în consecință și chiar sugestia de a fi înlăturați din spectacolele teatrului de estradă bucureștean:

„...ținuta scenică a acestui trib, modul lor de interpretare, costumația lor, sunt de o inacceptabilă vulgaritate, compromit însăși ideea de decență a unui spectacol de revistă. Mai trist e că acest trio „delectează” o anumită categorie de public, că acest gen (dacă acesta poate fi un gen!) de interpreți face prozești și găsește chiar admiratori. Conducerea teatrului ar trebui să reflecteze mai serios asupra ideii de distracție pe care o implică spectacolele sale; distracția nu exclude, și nu a exclus niciodată, educația”.

Probabil că această schimbare a percepției asupra muzicii lor, de după anii '70, a constituit și una dintre cauzele care au dus la declinul trupei și se pare la plecarea acestora din țară.

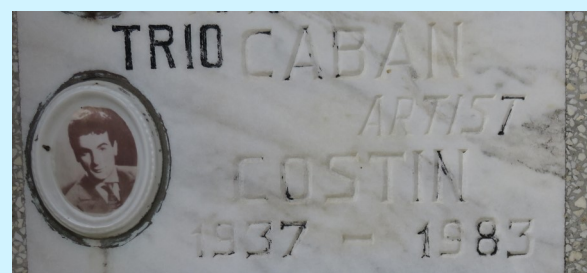
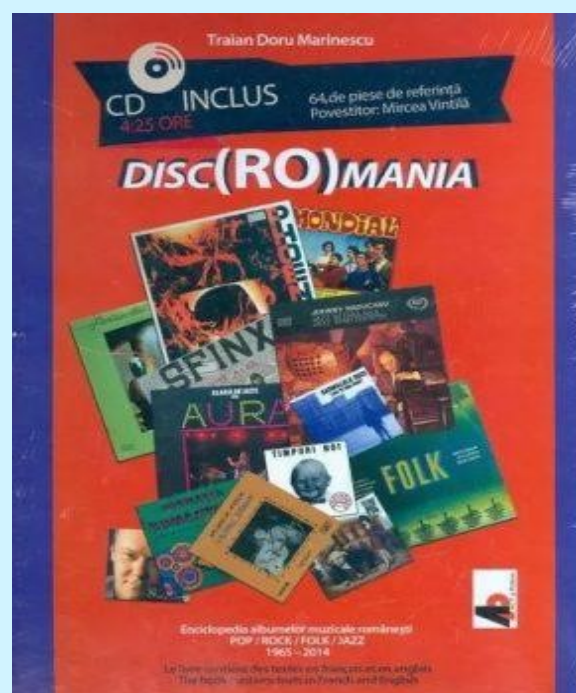
Urmele celor trei gălățeni se pierd apoi, doar o scurtă cronologie, în limba engleză (tradusă mai jos), inclusă în catalogul descriptiv internațional al înregistrărilor muzicale, Discogs, aducând puțină lumină asupra parcursului lor ulterior:

- 1970 - George, Constantin și Puiu au emigrat legal în Polonia, acolo unde Puiu s-a stabilit și s-a însurat cu o poloneză cu origini evreești;
- 1972 - George și Constantin Caban l-au părăsit pe verișorul lor, Puiu, și au emigrat în Israel și de acolo în U.S.A. (anul exact nu se cunoaște);
- 1980 - Puiu a murit într-un accident de mașină pe o autostradă din Polonia;
- 1983 - Constantin Caban a murit – data exactă a morții este necunoscută;
- 8 septembrie 2016 - George Caban (n. 14 sept. 1938) s-a întors în țara natală, împreună cu soția sa.

Constantin (Costin) Caban, cel al cărui nume se găsește pe unul dintre monumentele funerare din Cimitirul Eternitatea din Galați, a murit de fapt la sfârșitul lunii iunie 1983, necrologul apărut în cotidianul central „România liberă”, în data de 30 iunie 1983, anunțând tristul eveniment.

Pentru cei care vor să își aducă aminte de melodiile lor sau poate să facă cunoștință cu

cei trei cabanezi prin intermediul muzicii lor, o simplă căutare în Internet a sintagmei „Trio Caban” îi va trimite spre înregistrările ce pot fi regăsite pe youtube.

Surse: *Contemporanul*, an. 15, nr. 35, 1 sept. 1961; *Scânteia tineretului*, an. 22, nr. 5360, 12 aug. 1966; *Luceafărul*, nr. 10, 5 mart. 1966; <https://www.discogs.com/artist/2604459-Trio-Caban>; <https://www.radioromaniacultural.ro/greii-muzicii-usoare-romanesti-trio-armonia-surorile-cosak-trio-caban-fratii-mentzel/>